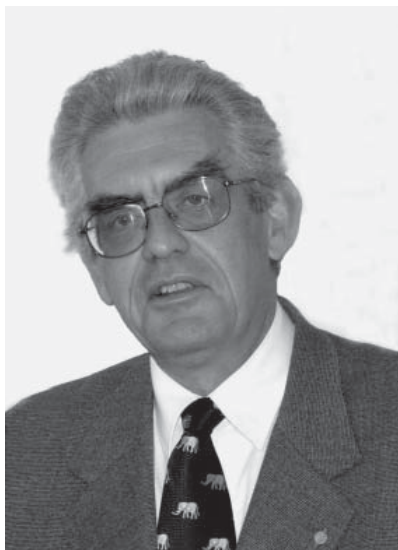

Profesor Włodzimierz Ruka 1946-2010

W dniu 31 marca 2010 r. odszedł od nas po ciężkiej chorobie prof. dr hab. med. Włodzimierz Ruka – znakomity chirurg-onkolog, naukowiec, wychowawca wielu pokoleń onkologów i twórca wielu nowych metod leczenia mięsaków i czerniaków.

Włodzimierz Ruka urodził się 15 grudnia 1946 r. w Warszawie. W latach 1964-1970 studiował na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Warszawie. Od początku Jego zainteresowania skupiły się na chirurgii, w latach 1970-1979 pracował w Oddziale Chirurgii Ogólnej Szpitala Bielańskiego w Warszawie, gdzie w 1976 r. uzyskał stopień doktora nauk medycznych. W 1979 r. rozpoczął pracę w Centrum Onkologii – Instytucie im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie w Klinice Chirurgicznej przy ul. Wawelskiej. Tu zainteresował się problemem leczenia chorych na mięsaki i w kwietniu 1988 r. na podstawie rozprawy habilitacyjnej, dotyczącej istotnych czynników rokowniczych w mięsakiach tkanek miękkich o wysokiej złośliwości, uzyskał stopień doktora habilitowanego. Stopień profesora nauk medycznych został nadany Włodzimierzowi Ruce w 2009 r. W 1978 r. uzyskał specjalizację II stopnia z chirurgii ogólnej, zaś w 1980 r. specjalizację z chirurgii onkologicznej.

Większość swojego życia poświęcił pracy, a chirurgii i onkologii w szczególności. Stworzył od podstaw, otwartą jako pierwszą w Centrum Onkologii na Ursynowie w dniu 28 listopada 1994 r., Klinikę Nowotworów Tkanek Miękkich i Kości (KNTMiK), która dzięki jego aktywności od ponad 15 lat leczy w sposób skojarzony chorych na mięsaki i czerniaki. Do końca życia był jej kierownikiem

i potrafił połączyć i scalić w jeden zespół lekarzy wielu specjalności; większość obecnych pracowników Kliniki jest jego uczniami. Po otwarciu KNTMiK w naturalny sposób Jego zainteresowania naukowe poszerzyły się o zagadnienia związane z diagnostyką i leczeniem mięsaków kości i czerniaków skóry. Przyczynił się do stworzenia i wprowadzenia w życie wielu fundamentalnych metod leczenia chorych na te nowotwory. Wprowadził do praktyki klinicznej biopsję węzła wartowniczego w przypadku chorych na czerniaki skóry bez klinicznych przerzutów do regionalnych spływów chłonnych, co zasadniczo zmieniło standardy postępowania w tej grupie nowotworów. Technika wybarwienia węzłów wartowniczych w połączeniu ze śródoperacyjną limfoscyntyografią w biopsji węzłów wartowniczych była zastosowana po raz pierwszy w Polsce właśnie w KNTMiK w drugiej połowie lat 90. XX wieku.

Istniejąca, unikalna baza danych ponad 2200 chorych leczonych z powodu czerniaka skóry, w tym ponad 1500 chorych poddanych biopsji węzła wartowniczego (jedna z największych na świecie), pozwoliła na opublikowanie analiz związanych z problemami biopsji węzła wartowniczego w wielu prestiżowych międzynarodowych czasopismach naukowych, które są szeroko cytowane w piśmiennictwie. Współpracował również z kilkoma innymi ośrodkami europejskimi nad oceną nowych kryteriów rokowniczych u chorych na czerniaki skóry. Profesor W. Ruka współdziałał również z Zakładem Biologii Molekularnej nad prognostycznym zastosowaniem wykrywania komórek czerniaka, krążących we krwi obwodowej, za pomocą reakcji łańcuchowej polimerazy (RT-PCR) oraz oceną obecności komórek czerniaka w wysięku chłonnym po limfadenektomii. Ta ostatnia, pionierska w skali światowej analiza pozwoliła na wyodrębnienie nowego kryterium molekularnego o dużej mocy statystycznej dla oceny rokowania u chorych na czerniaka skóry w III stopniu zaawansowania. U chorych na mięsaki kości zaproponował m.in. technikę śródoperacyjnej radiolokalizacji zmian nowotworowych, szczególnie przydatnej przy biopsjach niezaawansowanych pierwotnych nowotworów kości i określaniu poziomu przecięcia trzonów kości podczas operacji oszczędzających; wprowadził schematy leczenia uzupełniającego cytostatykami w okresie przed- i pooperacyjnym, prowadzące do uzyskania ponad 70% przeżyć bez nawrotu choroby u chorych na mięsaki kościopochodne (co oznacza blisko 4-krotną poprawę w stosunku do wyników uzyskiwanych w latach 80. XX wieku!). U chorych na mięsaki tkanek miękkich skoncentrował się

nad dwoma zagadnieniami: na ocenie najskuteczniejszych sposobów leczenia skojarzonego: radioterapii przedoperacyjnej u chorych na mięsaki i zastosowaniu nowych leków i programów chemioterapii, m.in. realizując program intensywnego leczenia skojarzonego u chorych na maziówczaka złośliwego (*sarcoma synoviale*), które pozwoliły na uzyskanie 5-letnich przeżyć całkowitych na poziomie 70% w grupie chorych na mięsaki o wysokiej złośliwości. Osobnym i szczególnym polem Jego działalności naukowej są prace z dziedziny radiobiologii. Podczas pracy w latach 1991-1992 w Steel Laboratory – Department of Radiation Oncology, w Massachusetts General Hospital w Bostonie, wykazał doświadczalnie, że komórki mięsaków ludzkich w warunkach *in vitro* są tak samo czułe na napromienianie, jak linie komórkowe raków piersi, co obaliło mit o radiooporności tych nowotworów. Profesor W. Ruka wprowadził również w Polsce szereg metod ukierunkowanego molekularnie leczenia u chorych na mięsaki. W szczególności interesowały Go nowotwory podścieliska przewodu pokarmowego (GIST); był współtwórcą Polskiego Rejestru Klinicznego GIST.

Pokazał nam, na ile ważna w naszej pracy jest nauka i analizowanie wyników leczenia. Jego dorobek naukowy to ponad 200 publikacji i ponad 20 rozdziałów w książkach. Był promotorem 8 doktoratów, opiekunem dwóch habilitacji. Był głównym redaktorem kilku rekomendacji klinicznych dla chorych na czerniaki, mięsaki i GIST. Łączny *Impact Factor* opublikowanych przez Niego prac wyniósł 207, zaś indeks cytowań 634. Od 1982 r. uczestniczył w międzynarodowych badaniach klinicznych, prowadzonych m.in. przez Europejską Organizację do Badań i Leczenia Raka (EORTC) – Soft Tissue and Bone Sarcoma Group oraz Melanoma Group. Wychował kilkudziesięciu chirurgów onkologów, był kierownikiem specjalizacji 16 lekarzy chirurgów. Był członkiem wielu towarzystw naukowych, w kadencji 2004-2006 został wybrany na Prezesa przez członków Polskiego Towarzystwa Chirurgii Onkologicznej. Podczas Jego kadencji został opracowany nowy statut Towarzystwa, który unowocześniał formę pracy i zarządzania tą organizacją naukową polskich chirurgów onkologów. Angażował się w wiele trudnych zadań, w latach 1999-2006 był zastępcą Dyrektora Centrum Onkologii – Instytutu w Warszawie do spraw Badań Klinicznych i Informatyki, długoletnim członkiem Rady Naukowej Instytutu.

Do ostatniej chwili aktywnie pełnił funkcję konsultanta krajowego w dziedzinie chirurgii onkologicznej. Był znakomitym wykładowcą, stworzył u wielu z nas myślenie chirurga – onkologa. Mówił – „w leczeniu nowotworów zasadą nadrzędną jest współpraca wielospecjalistyczna”, ale pisał, że „odpowiedzialny za tę współpracę jest chirurg, ponieważ reprezentuje on specjalność, która jest podstawą uzyskania wyleczenia wszystkich chorych na mięsaki”. Napisał, że „doświadczony chirurg-onkolog posiada wiedzę o możliwościach i ograniczeniach radioterapii i chemioterapii oraz nabył umiejętność czasowego wstrzymania leczenia operacyjnego na rzecz wdrożenia uzupełniającej terapii przedoperacyjnej”.

W 1987 r. został odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi, zaś w 2004 r. Krzyżem Kawalerskim.

Profesor był wybitnym specjalistą, oddanym pracy z chorymi oraz nauce. Jego autorytet jako naukowca był uznany zagranicą, dowodem czego są kondolencje, które spłynęły do Kliniki nie tylko od Jego licznych przyjaciół z Polski, wielu znakomitych lekarzy, ale również z zagranicy (m.in. od Przewodniczącego EORTC czy CONTI-CANET).

Pomimo ogromnego poczucia straty i braku osoby Profesora, nie zostaje po Nim pustka – dowodem jesteśmy my, Jego wychowankowie, współpracownicy, uczniowie. Jego odejście to wielka strata dla chorych, dla młodych naukowców, dla nas.

Profesora wspominają Jego uczniowie:
dr med. Wirginiusz Dziewirski
doc. dr hab. med. Zbigniew I. Nowecki
doc. dr hab. med. Piotr Rutkowski